

Seat No. : _____

FC-120

February-2025

M.A., Sem.-I

403 : Sanskrit

(Meghdutt & Chands)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચનાઓ : (1) દરેક પ્રશ્નના ગુણ સમાન છે.

Instructions : All questions carry equal Marks.

(2) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

All questions are compulsory.

1. નીચેનામાંથી કોઈપણ બે દંડાન્વય કરો :

14

- (1) તસ્મિન્નદ્રૌ કતિચિતદબલાવિપ્રયુક્તઃ સ કામી
નીત્વા માસાન્કનકવલયભ્રંશરિક્તપ્રકોષ્ઠઃ ।
આષાઢસ્ય પ્રથમદિવસે મેઘમાશિલ્ષ્ણાનું
વપ્રક્રીડાપરિણતગજપ્રેક્ષણીયં મેઘં દદર્શ ॥
- (2) ધૂમજ્યોતિઃ સલિલમરુતાં સન્નિપાતઃ ક્વ મેઘઃ
સન્દેશાર્થાઃ ક્વ પટુકરણૈઃ પ્રાણિભિઃ પ્રાપ્તનીયાઃ
ઇત્યૈત્સુક્યાદપરિણયન્નુહ્યકસિતં યયાચે
કામાર્તાહિ પ્રકૃતિકૃપણાશ્ચેતનાચેતનેષુ ॥
- (3) મન્દં મન્દં નુદતિ પવનશ્ચાનુકૂલો યથા ત્વાં
વામસ્ચાયં નદતિ મધુરં ચાતકસ્તે સગન્ધઃ
ગર્ભાઘાનક્ષણપરિચયાન્નમાબુદ્ધમાલાઃ
સવિષ્યન્તે નયનસુભગં ચ ભવન્ત બલાકાઃ ॥
- (4) માર્ગં તાવચ્છુણુ કથયતસ્ત્વત્રયાણાનુરૂપં
સન્દેશં મે તદનુ જલદ શ્રષ્ઠિસિ શ્રોત્રપેયમ્ ।
ખિન્નઃ ખિન્નઃ શિખરિષુ પદં ન્યસ્ય ગન્તાસિ યત્ર
ક્ષીણઃ ક્ષીણઃ પરિલઘુ પયઃ સ્ત્રોતસાં ચોપભૃજ્ય ॥

2. नीचेनाभांथी डोईपाणु डे श्लोकनो अंडान्वय करे : 14
- (1) कश्चितकान्ताविरहगुरुणा स्वाधिकारात्प्रमत्तः
शापेनास्तडमितमहिमा वर्षभोग्येण भर्तुः ।
यक्षश्चक्रे जनकतनयास्नानपुण्योदकेषु
स्निग्धछायातरुषु वसतिं रामगिर्याश्रमेषु ॥
- (2) स्निग्धछायाव्यतिकर इव प्रेक्ष्यमेतत्पुरस्ता
व्लमीकाग्रात्प्रभवति घनुष्वण्डमाखण्डलस्य
येन शयामं वपुतरितरां कान्तिमापस्यते ते
बर्हणेव स्फुरितरुचिना गोपवेशस्य विष्णोः ॥
- (3) प्रत्यासन्ने नभसि दयिताजीवितालमबनार्थी
जीमूतेन स्वकुशलमयीं हारयिष्यन् प्रवृत्तिम् ।
स प्रत्यग्रैः कुटुजकुसुमैः कल्पतार्थाय तस्मै
प्रीतः प्रीतिप्रमुखवचनं स्वागतंव्याजहार ॥
- (4) तां चावश्यं दिवसगणनातत्परामेकपत्नी
मव्यापन्नामविहतगतिदृक्ष्यसि भातृजायाम् ।
आशाबन्धः कुसुमसदृशं प्रायशो हयङ्गनानां
सद्य पाति प्रणयि हृदयं विप्रयोगे रुणदि ॥
3. उपमाकालिदासस्य सभज्ञवो. 14
- अथवा
3. शार्दूलविक्रीडित छन्दनुं लक्षाणु, अंधारणु अने उद्दाहरणु आपी सभज्ञवो. 14
4. कालिदासनी कृतिओ सोद्दाहरणु सभज्ञवो. 14
- अथवा
4. कालिदासना ज्वन सभयने सभज्ञवो. 14
5. नीचेनाभांथी सात प्रश्नोना उत्तर आपो : 14
- (1) अनुष्टुभ छन्दनुं लक्षाणु आपो.
- (2) अंडान्वय कोने कडे छे ?
- (3) हर, उपेक्षते, रुणद्धि त्रणुय इपने ओणभावो.
- (4) दूरबन्धुः समासने ओणभावो.
- (5) स्निग्धवेणीसवर्णे समासने ओणभावो.
- (6) उपजाति छन्दनुं लक्षाणु आपो.
- (7) छन्दमां यतिनो प्रयोग सभज्ञवो.
- (8) छन्दनी परिभाषा आपो.
- (9) अंडान्वय कोने कडे छे ?
- (10) मालिनी छन्दनुं लक्षाणु आपो.

Seat No. : _____

FC-120

February-2025

M.A., Sem.-I

403 : Sanskrit

(संस्कृत - संभाषणम्)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना : दक्षिणतः अंकाः गुणान् सूचयति ।

Instruction : Figures to the right indicates Marks.

1. अधोलिखितेषु श्लोकेषु यत्किमपि श्लोकत्रयं संस्कृत-भाषायाम् अनुवादं कृत्वा तेषां सविस्तरं पद्यार्थबोधं कुरुत च : 14
- (1) अनन्तविजयं राजा कुन्तीपुत्रो युधिष्ठिरः ।
नकुलः सहदेवश्च सुघोषमणिपुष्पकौ ॥
- (2) युधामन्युश्च विक्रान्त उत्तमौजाश्च वीर्यवान् ।
सौभद्रो द्रौपदेयाश्च सर्व एव महारथाः ॥
- (3) न काङ्क्षे विजयं कृष्ण न च राज्यं सुखानि च ।
किं नो राज्येन गोविन्द किं भोगैर्जीवितेन वा ॥
- (4) सीदन्ति मम गात्राणि मुखं च परिशुष्यति ।
वेपथुश्च शरीरे मे रोमहर्षश्च जायते ॥
2. अधोलिखितेषु श्लोकेषु यत्किमपि श्लोकत्रयं संस्कृत-भाषायाम् अनुवादं कृत्वा तेषां सविस्तरं पद्यार्थबोधं कुरुत च : 14
- (1) क्लैब्यं मा स्म गमः पार्थ नैतत्त्वय्युपपद्यते ।
क्षुद्रं हृदयदौर्बल्यं त्यक्त्वोत्तिष्ठ परन्तप ॥
- (2) जातस्य हि ध्रुवो मृत्युर्ध्रुवं जन्म मृतस्य च ।
तस्मादपरिहार्येऽर्थे न त्वं शोचितुमर्हसि ॥
- (3) हतो वा प्राप्स्यसि स्वर्गं जित्वा वा भोक्ष्यसे महीम् ।
तस्मादुत्तिष्ठ कौन्तेय युद्धाय कृतनिश्चयः ॥
- (4) या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागर्ति संयमी ।
यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः ॥

3. श्रीमद् भगवद्गीतायाः अर्जुन-विषादयोगस्य बोधः संस्कृत माध्यमेन कुरुत । 14
- अथवा**
3. श्रीमद् भगवद्गीतायाः सांख्ययोगस्य वर्ण्यविषयस्य बोधः संस्कृत माध्यमेन कुरुत । 14
4. नियतानां श्लोकानां दण्डान्वय-खण्डान्वय-पद्धत्या अर्थबोध-अभिव्यक्तिः संस्कृत-माध्यमेन कुरुत ।
(कोपि द्वयम्) 14
- (1) निमित्तानि च पश्यामि विपरीतानि केशव ।
न च श्रेयोऽनुपश्यामि हत्वा स्वजनमाहवे ॥
- (2) दुःखेष्वनुद्विग्नमनाः सुखेषु विगतस्पृहः ।
वीतरागभयक्रोधः स्थितधीर्मुनिरुच्यते ॥
- (3) क्रोधाद्भवति सम्मोहः सम्मोहात्स्मृतिविभ्रमः ।
स्मृतिभ्रंशाद् बुद्धिनाशो बुद्धिनाशात्प्रणश्यति ॥
5. निम्नलिखितानि रिक्तस्थानानि समीचीनं विकल्पम् अनविष्य पूर्यतु । (केपि सप्त) 14
- (1) _____ कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः । (धर्मक्षेत्रे, धनक्षेत्रे, युद्धक्षेत्रे)
- (2) सोमदत्तस्य पुत्रस्य नाम _____ आसीत् । (भूरिश्रवा, विकर्णः, चेकितान)
- (3) अर्जुनस्य शंखः _____ आसीत् । (पाञ्चजन्यः, देवदत्तः, पौण्ड्रः)
- (4) पांडवानां बलं _____ अभिरक्षितम् । (भीमेन, अर्जुनेन, कृष्णेन)
- (5) इन्द्रियाणाम् स्वामी इति _____ । (कौन्तेयः, हृषिकेशः, गुडाकेशः)
- (6) स्वजनं हत्वा अहं कथं सुखिनः भविष्यामि - अस्मिन् वाक्ये हत्वा इति पदं _____ कृदन्तः
अस्ति । (सम्बन्धक भूतकृदन्त, हेत्वर्थ कृदन्त, कर्मणि भूत कृदन्त)
- (7) सर्वभूतानां या निशा अस्ति तस्यां _____ जागर्ति । (बुद्धिमान्, संयमी, विवेकी)
- (8) न काङ्क्षे विजयं न च राज्यं सुखानि च - इति _____ कथयति । (भीमः, अर्जुनः, कृष्णः)
- (9) _____ न जायते, न म्रियते, न हन्यते हन्यमाने शरीरे । (आत्मा, ज्ञान, मन)
- (10) जातस्य हि मृत्युः ध्रुवः, मृतस्य च जन्म ध्रुवं तस्माद् अपरिहार्ये अर्थे त्वं शोचितुम् न _____ ।
(अर्हसि, अर्हति, अर्हामि)
- (11) श्रीकृष्णस्य मतानुसारेण मनुष्यस्य अधिकारः _____ एव फलेषु कदाचन मा ।
(कर्मणि, धर्मणि, धने)
- (12) _____ दुःखेष्वनुद्विग्नमनाः एवं सुखेषु विगतस्पृहः अस्ति । (स्थितप्रज्ञः, ज्ञानी, विवेकी)
- (13) लाभालाभौ, जयाजयौ इति शब्दे द्वये _____ समासः दृश्यते ।
(द्विगुसमासः, द्वन्द्वसमासः, अव्ययीभावः)